

YTTRANDE

Arvsfondsavdelningen
Johan Beije
08-700 08 25
johan.beije@kammarkollegiet.se

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fst@regeringskansliet.se

Remissvar – En Arvsfond i takt med tiden (SOU 2018:70)

En översyn av regelverket kring Allmänna arvsfonden

(dnr S2018/04805)

Sammanfattning

Utredningen har utifrån sitt uppdrag väl sammanfattat Allmänna arvsfondens speciella karaktär och omfattande verksamhet. Kammarkollegiet tillstyrker i huvudsak utredningens förslag och instämmer i stort i de bedömningar som görs i betänkandet. I några delar lämnar kollegiet avvikande förslag såväl i sak som avseende struktur.

Angående stöd ur Allmänna arvsfonden

Kammarkollegiet ser positivt på den föreslagna lagändringen, som innebär en kodifiering av Arvsfondsdelegationens praxis avseende målgruppens delaktighet i projekten och krav på att det ska finnas förutsättningar för att projektverksamheten ska kunna överleva efter det att stödet ur Allmänna arvsfonden upphört. Vidare ser kollegiet positivt på att formuleringen nyskapande och utvecklande utmönstras ur lagen och ersätts med begreppet utvecklande. Kammarkollegiet delar utredningens bedömning att utvecklande får anses vara lämpligare kriterium mot bakgrund av Arvsfondsdelegationens praxis, men att det även kan möjliggöra större frihet i bedömningen av om projekt ska tilldelas stöd.

Kammarkollegiet ser positivt på att ett demokrativillkor införs, men kan inte helt ställa sig bakom utredningens förslag i denna del. Utredningens förslag i denna del bör utredas närmare, då förslaget synes medföra en stor del tolknings- och tillämpningsproblem för en stödverksamhet av det slag som stöd ur Allmänna arvsfonden är och för vilket en nämnd är beslutande myndighet. Kammarkollegiet anser dock att det är mycket angeläget att de organisationer som ska kunna få stöd ur Allmänna arvsfonden är sådana organisationer från civilsamhället vars verksamheter vilar på demokratisk grund. Verksamheten ska styras av värderingar som lika rättigheter och möjligheter, delaktighet och inflytande och inkludering. Mot den bakgrunden lämnas några kompletterande förslag om krav på stödmottagande organisationer.

YTTRANDE

Angående Allmänna arvsfondens förvaltning

Kammarkollegiet ser positivt på att prövningen av vissa ärenden flyttas från regeringen till Kammarkollegiet. Vidare instämmer kollegiet i att det saknas behov av en reglering om hur Allmänna arvsfondens intressen ska tillgodoses vid arvsavståenden enligt 25 § första stycket nuvarande lagen om Allmänna arvsfonden när mottagaren inte följer sina åtaganden samt att det även saknas behov att reglera vissa kostnader i bristbon.

Kammarkollegiet ser svårigheter i att tillämpa bestämmelsen i 3 kap. 16 § andra punkten på det sätt som utredningen föreslår. Vidare har kollegiet noterat att en ny namngiven krets, styvföräldrar/-barn m.fl., nämns av utredningen i anslutning till förevarande paragraf. Kammarkollegiet har mycket svårt att se på vilka objektiva grunder närheten i en relation mellan styvföräldrar/-barn ska bedömas. Kammarkollegiet avstyrker utredningens förslag i denna del.

Vidare lämnar Kammarkollegiet ett förslag om att alla medel som under ett år har tillfallit fonden, tillsammans med årets direktavkastning, ska vara tillgängliga för utdelning från och med närmast följande år. Därtill kommer Kammarkollegiet lämna in en särskild skrivelse till Regeringskansliet med anledning av föreskriften om Allmänna arvsfondens redovisning i förslaget till 4 kap. 2 § förordning (2019:000) om Allmänna arvsfonden.

Synpunkter

Nedan redovisas Kammarkollegiets kommentarer med hänvisning till respektive avsnitt i betänkandet.

7 Kriterier för stöd

Kammarkollegiet tillstyrker utredningens förslag att befästa Arvsfondsdelegationens praxis att fondens målgrupper ska vara delaktiga i planering och i genomförande av verksamheten samt att det ska finnas förutsättning för verksamheten att överleva efter det att stödet ur fonden har upphört. Vidare tillstyrker Kammarkollegiet utredningens förslag med ett krav på att verksamheten ska vara utvecklande för att kunna få stöd.

Kammarkollegiet anser dock att frågan om ett nytt villkor som tar sikte på terrorism och mänskliga rättigheter bör utredas närmare ifall det är det mest lämpliga alternativet då regleringen kan ge upphov till en rad tolknings- och tillämpningsproblem. Därför finns det starka skäl att avvakta Demokrativillkorsutredningen (Ku 2018:01) som ska redovisa sitt uppdrag den 20 juni 2019.

YTTRANDE

I detta sammanhang vill Kammarkollegiet även framföra att det finns skäl till att överväga krav i lagen på att en organisation i sin verksamhet ska respektera demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering, för att kunna beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden.

Kammarkollegiet föreslår vidare att det bör införas i författning om Allmänna arvsfonden att stöd inte får lämnas till en organisation som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten eller som är i likvidation eller försatt i konkurs.

Kammarkollegiet förordar även att ordningen anläggningar, lokaler och utrustning ändras till lokaler, anläggningar och utrustning i förslaget till 2 kap. 1 § andra stycket då det är i linje med övriga paragrafer som behandlar lokaler och anläggningar i förslaget.

7.2 Regleringsnivå – allmänna utgångspunkter

Arvsfondsdelegationens beslutspraxis

Av ändamålsbestämmelserna i gällande lag om Allmänna arvsfonden (5 – 7 §§) framgår att Allmänna arvsfonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder och att stöd får lämnas till organisationer som bedriver ideell verksamhet. Vidare framgår att stöd får, om det finns särskilda skäl, lämnas även till en offentlig huvudman.

Att stöd ur fonden ska ges till verksamhet av ideell karaktär har ansetts markera att varken kommersiell verksamhet eller offentliga åtaganden kan bli föremål för stöd ur fonden. Uttrycket ”ideell verksamhet” tar sikte på sådan verksamhet som bedrivs av ett icke offentligt organ utan eget vinstsyfte och som är befriad från statlig inkomstskatt för inkomstslaget näringsverksamhet.

Idag är Arvsfondsdelegationens praxis att stöd ges till ideella organisationer som i huvudsak bedriver ideell verksamhet såsom ideella föreningar och vissa ekonomiska föreningar och vissa stiftelser. Kontroll görs regelmässigt mot bidragssökande organisations stadgar utifrån såväl associationsform, organisationens ändamål och verksamhet som former för representativitet inom organisationen. Stöd ges idag inte till aktiebolag av något slag. Således inte heller till aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Det är dock inte ovanligt att en stödmottagande organisation, exempelvis en ideell förening, även ingår i intressegemenskap med ett aktiebolag (t.ex. inom idrottsrörelsen) eller en ideell förening med en ekonomisk förening och en stiftelse.

YTTRANDE

Arvsfondsdelegationen ställer idag utöver gällande lag några övergripande krav för att ett projekt ska kunna få stöd. Målgruppen ska vara delaktig. Det innebär bland annat att målgruppernas behov ska styra verksamheten. Projekten ska vara efterfrågade av målgruppen och målgruppen ska helst ha varit delaktig i att ta fram själva projektansökan. Under projektet ska målgruppen vara delaktig så mycket som möjligt, utifrån målgruppens förutsättningar. Målgruppen ska helst ha en aktiv roll i verksamheten efter projektets slut. Det ska även finnas en plan för överlevnad. Skälet till det är att det är viktigt att projektet ges förutsättningar så att det kan drivas vidare, i sin helhet eller i vissa delar, när finansieringen från Allmänna arvsfonden upphör. På det sättet får fler än de som deltar under projektets levnad nytta av projektet och dess resultat. Till exempel kan projektet bli en del av organisationens ordinarie verksamhet. Ett projekt kan också leva vidare om någon annan än den projektägande organisationen tar över verksamheten eller använder den utvecklade metoden. Förutom de övergripande kraven ovan måste verksamheter som får stöd även vila på demokratisk grund såsom lika rättigheter och möjligheter, delaktighet och inflytande samt inkludering genom aktivt arbete för att var och en ska känna sig välkommen och kunna bidra och delta i verksamheten efter sina förutsättningar. Inkludering innebär ett arbete för både fysisk och social tillgänglighet.

För att genomföra projekt och även för att verksamheten ska kunna leva vidare efter projektet är genomfört krävs ofta samarbete mellan olika organisationer. Dessa samarbetsorganisationer kan vara allt från ideella föreningar, stiftelser och aktieföretag till offentliga aktörer.

I och med att sökanden undertecknar ansökan om stöd så förbinder den sig också att vid bifall följa de generella villkoren för projektstöd ur Allmänna arvsfonden. De reglerar bland annat hur stödet får användas och hur stödet ska redovisas.

Under projekttiden ska stödmottagaren vid begäran lämna redovisning till Arvsfondsdelegationen och vid projektets slut en slutredovisning. Redovisningen stäms bland annat av mot beviljad budget. I de fall redovisningen inte kan godkännas, helt eller delvis, begärs i första hand återbetalning från stödmottagaren enligt Arvsfondsdelegationens praxis. I de fall Arvsfondsdelegationen anser att det finns skäl för att överväga ett åläggande för mottagaren att betala tillbaka stöd ur fonden finns stöd i lagen om att överlämna ärendet till Kammarkollegiet. Vid ansökan om stöd samt inför nytt projektår kontrolleras om organisationen har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten. Enligt Arvsfondsdelegationens praxis beviljas inte stöd till en organisation som har pågående skulder. Om skatteskulder eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten skulle uppstå under pågående projektperiod kan det bli fråga om att projektet bör avbrytas. I de fallen motiveras ett avbrytande med att det är osäkerhet för projektets överlevnad. Även i andra fall om ett projekt drivs i strid mot villkoren kan Arvsfondsdelegationen besluta att avbryta projektet.

YTTRANDE

Behovet av en ökad reglering i lag

Kammarkollegiet anser det är angeläget att Arvsfondsdelegationen kan ha ett stort utrymme för skönsmässiga bedömningar vid sin stödgivning. Det bör finnas möjlighet att snabbt utifrån grundkriterier i lagen anpassa praxis och villkor till samhällsutvecklingen så att stödverksamheten riktas till de projekt som för var tid bäst kan tillgodose behoven för målgrupperna barn, unga samt personer med funktionsnedsättningar. Vidare bör Arvsfondsdelegationen, som idag, kunna utarbeta villkor och praxis så att handläggning, redovisning, kontroll och uppföljning m.m. blir effektiv och ändamålsenlig.

Andra villkor för stöd

Kammarkollegiet vill betona att det är av vikt att reglerna kring Allmänna arvsfonden är överblickbara, förutsägbara och rättssäkra. Det ska inte finnas någon tvekan vad som anges i lag och vad som kan ges genom övriga villkor av Arvsfondsdelegationen. Villkoren hänger samman med bl.a. när stöd ska beviljas, projekt kan avbrytas och stöd ur fonden ska betalas tillbaka.

Ett grundvillkor att stöd ur Allmänna arvsfonden inte ges till en organisation som har skulder för skatter och avgifter bör anges i lagen. Stöd ur Allmänna arvsfonden ska inte utges med risk att det används till en organisations skulder för skatter och avgifter. Ett krav i lagen medför även att det blir tydligt för organisationer inför ansökan och under den tid som projektmedel kan betalas ut.

Regeringen bör i en kommande proposition, närmare än vad som framgår av betänkandet, förtydliga inom vilka ramar Arvsfondsdelegationen har befogenhet att ställa särskilda krav i sin stödgivning.

7.3 Kriterier för stöd

Som framgår av utredningen anser flera organisationer inom civilsamhället att Arvsfondsdelegationens tillämpning av kriterierna är otydlig och att beredningsprocessen borde vara mer transparent. Kammarkollegiet ser att det finns all anledning att analysera den kritik som framförts och fortsätta vidta åtgärder tillsammans med Arvsfondsdelegationen för att tydliggöra den praxis som tillämpas.

En verksamhet ska vara utvecklande för någon av målgrupperna för att kunna få stöd

Kammarkollegiet håller med om att det är bra att stödgivningen fortsätter att vara framåtsyftande. Det kan finnas en risk att begreppet *utvecklande* på samma sätt som nuvarande reglering *nyskapande och utvecklande* uppfattas som otydligt, då det handlar om begrepp som är öppna för tolkning och som behöver förklaras och

YTTRANDE

exemplifieras. En ny lag med förändrade begrepp, även om den föreslagna regleringen i mångt och mycket är en kodifiering av Arvsfondsdelegationens praxis, kommer således medföra behov av olika slags kompletterande information riktad till sökande.

En verksamhet ska ha förmåga att överleva efter att stödgivningen har upphört för att kunna få stöd.

Kammarkollegiet ser positivt på att kriterier för överlevnad införs i lagen. För lokalstöd gäller redan idag krav på mer konkret överlevnad i och med att stödmottagaren förbinder sig att driva den nya verksamheten i minst 10 år.

Målgrupperna ska vara delaktiga i verksamheten för att stöd ska kunna ges

Kammarkollegiet ser positivt på att kriterier för delaktighet införs i lagen. Observera att när det gäller lokalstöd så ligger det i ärendets natur att delaktigheten under själva genomförandet (byggnationsfasen) är begränsad. Delaktigheten är istället kopplad till planeringen inför projektet och målgruppens möjlighet att vara delaktig i den nya verksamhet som möjliggörs genom projektet.

7.4.2 Stöd ska inte få lämnas till en organisation med anknytning till terrorism eller som i övrigt inte respekterar mänskliga rättigheter

Kammarkollegiet ser positivt på att ett demokrativillkor införs, men kan inte helt ställa sig bakom utredningens förslag i denna del.

Kammarkollegiet anser det är ytterst angeläget att de organisationer som ska beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle, inklusive principerna om jämställdhet och förbud mot diskriminering. Frågan är hur ett sådant villkor ska vara utformat för att vara tydligt, tillämpningsbart och rättssäkert samt vara ändamålsenligt för Arvsfondsdelegationens och Kammarkollegiets verksamheter.

Förslagen som utredningen lämnar i denna del (2 kap. 3 – 5 §§) omfattar väsentligen det som kan krävas av en organisation som ska beviljas stöd av Arvsfondsdelegationen. Kammarkollegiet ser mycket positivt på att respekt för mänskliga rättigheter särskilt anges.

Som förslaget är utformat torde det dock inte omfatta viss ekonomisk brottslighet, något som Kammarkollegiet ser som en brist.

Hur kan kraven uppfyllas?

YTTRANDE

Kammarkollegiet anser det vara av vikt att ett demokrativillkor blir tydligt och rättssäkert. Det är vidare angeläget att i möjligaste mån få enhetlighet avseende demokrativillkor som styr myndigheters bidragsgivning till det civila samhället.

Kammarkollegiet menar att det finns stora fördelar med en samordnad styrning i hur demokrativillkor utformas. Det blir lättare för civilsamhället att förstå kraven samt lättare för myndigheter som fördelar bidrag att utbyta erfarenheter och utarbeta jämförbar praxis. Därför finns det all anledning till att avvakta till Demokrativillkorsutredningen (Ku 2018:01) redovisar sitt uppdrag i juni 2019.

Det finns även skäl att ange att organisationer som ska beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden ska i sin verksamhet respektera demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering. Även om det anges att stöd inte får lämnas till en organisation som inte respekterar mänskliga rättigheter är det enligt Kammarkollegiet angeläget att tydliggöra, på ett mindre repressivt sätt, vilka slags organisationer som kan förväntas komma i anspråk för stöd ur Allmänna arvsfonden.

Utredningens förslag i 2 kap. 2 § skulle lämpligen kunna avfattas – Stöd får endast lämnas till en organisation som bedriver ideell verksamhet och i sin verksamhet respekterar demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering. Om det finns särskilda skäl, får stöd enligt 1 § första stycket lämnas även till en offentlig huvudman. I ett andra stycke bör anges att stöd får inte lämnas till en organisations löpande verksamhet.

Om detta inte anges i lagen bör det tydliggöras att det ligger inom Arvsfondsdelegationens befogenhet att villkora stödgivningen med ett sådant krav.

Stöd ska inte få lämnas till organisationer som främjar, uppmanar till eller försvarar terrorism...

Förslaget bygger på lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet samt 18 kap. 4 § brottsbalken. De ovan angivna lagarna är till sin natur tämligen tekniska vilket riskerar att medföra osäkerhet då Arvsfondsdelegationen ska avgöra om en organisation brutit mot villkoret. Därtill ska avgöras om företrädaren vid just det tillfället agerade som en del av organisationen eller kan anses ha gjort det utanför organisationen. Organisationen ska i det sistnämnda fallet, för att under vissa förutsättningar ändå kunna få stöd, såväl visa att den genast vidtagit vissa åtgärder som att den även innan vidtagit rimliga åtgärder. Kammarkollegiet anser att förslaget bör tydliggöras i kommande proposition och att det vore värdefullt om det gavs exempel särskilt hur lagstiftning som avser enskilda individer ska översättas till de olika

YTTRANDE

associationsformer som dels är direkta stödmottagare, dels samarbetsorganisationer till stödmottagarna i samband med ansökan om stöd ur Allmänna arvsfonden.

Bevisbörda och beviskrav

Kammarkollegiet anser det är bra att bevisbördan ligger på sökande organisation. Utredningen anger att ”eftersom det är fråga om förmån, dvs. inte en rättighet att få stöd ur Allmänna arvsfonden, kan det för ett avslag vara tillräckligt med en indikation om att demokrativillkoret inte är uppfyllt som inte kan förklaras av den sökande organisationen vid konfrontation med uppgiften.” En särskild fråga är vilka indicier och underlag Arvsfondsdelegationen ska ta hänsyn till och frågan är även hur långt Arvsfondsdelegationen ska gå i sina efterforskningar.

Vid ett avbrytande är frågan om det är tillräckligt med indikationer som inte kan förklaras för att kunna stå sig vid en prövning. Här kommer krävas noggsamma överväganden av Arvsfondsdelegationen då beslutet om avbrytande gäller omedelbart med risk för att ett projekt helt avstannar under tiden en eventuell prövning i förvaltningsdomstol sker. En särskild fråga är hur ringa brott mot till exempel lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet ska bedömas av Arvsfondsdelegationen.

7.4.3 Organisationens ansvar för företrädares agerande

Kammarkollegiet ställer sig positivt till att Arvsfondsdelegationen får ett lagstadgat stöd för att avbryta projekt och återkräva medel i de fall företrädare för en organisation bryter mot demokrativillkoret. Kammarkollegiet ser dock stora utmaningar med tillämpningen av lagen.

Förslaget kommer innebära ett flertal tillämpnings- och tolkningsproblem bland annat tidsaspekten och vad som kan anses vara att ha vidtagit rimliga åtgärder samt vad som avses med företrädare.

Företrädarkretsen och förutsättningar för att kunna få stöd trots en företrädares agerande

I förslagen till 2 kap. 3- 5 §§ anges att en organisation eller någon av dess företrädare kan bryta mot demokrativillkoren. Begreppet företrädare för närmast tanken till behörig företrädare. Utredningen har dock genom motiv utökat kretsen till att även andra personer som har utsetts av organisationen att företräda den i olika sammanhang kan vara att anse som företrädare. Vidare anges att personer som endast är medlemmar i normalfallet inte bör omfattas men att det får avgöras i det

YTTRANDE

enskilda fallet. Om avsikten är att även en företrädare kan utgöras av en bredare krets måste detta komma till tydligare uttryck i lagtexten.

Kammarkollegiet anser att begreppet företrädare blir allt för utsträckt och oprecist med den utvidgning av begreppet utredningen gör. Det skapar en stor osäkerhet vilket inte är tillfredsställande då det kan vara avgörande ifall fråga uppkommer om ett projekt ska avbrytas eller medel återkrävas. Vidare är frågan hur större organisationer ska hanteras där en fraktion av medlemmar vid t.ex. återkommande arrangemang agerar genom våldsamt uppträdande men där det står klart att såväl styrelse som huvuddelen av övriga medlemmar tar starkt avstånd ifrån agerandet.

Genast vidtar åtgärder – tidsaspekten.

Det är viktigt att ta hänsyn till den demokratiska processen som sker i civilsamhället och att sökande organisation har möjlighet att kalla till ett extra årsmöte för att kunna vidta åtgärder, exempelvis besluta om uteslutning. Mer rimligt än *genast* är formuleringar som *utan dröjsmål* eller *utan oskäligt dröjsmål*, som ger utrymme för den demokratiska processen i föreningen, men ändå tydliggör att föreningen måste agera snarast möjligt.

Kammarkollegiet anser att förslaget till punkt två i 2 kap. 4 § ställer för höga krav på sökande att de i förväg ska kunna försäkra sig om företrädare är lämpliga. Det måste finnas ett mått av tillit till de människor som engagerar sig i civilsamhället. Det är viktigt att stödgivande myndigheter inte skapar för höga trösklar för ideellt engagemang. Därtill är det svårt för såväl organisationen själv som för kollegiet att kontrollera att organisationen vidtagit rimliga åtgärder för att försäkra sig om att företrädaren var lämplig för sitt uppdrag. Dessutom torde första punkten räkna för att visa att organisationen vidtagit nödvändiga åtgärder. Kammarkollegiet föreslår istället att Arvsfondsdelegationen får möjlighet att ställa ytterligare villkor för närmare tillämpning av stadgandet.

7.4.4 Samarbetsorganisationer

Kammarkollegiet ställer sig positiv till förslaget, men anser att det är förenat med stora utmaningar i dess tillämpning.

Det kommer att krävas allt för mycket administration om kollegiet ska kontrollera om samarbetsorganisationerna vilar på demokratisk grund. Det är viktigt att bevisbördan ligger på den sökande organisationen. Det måste dock finnas en proportionalitet. Vissa projekt samarbetar med många organisationer, varav några är viktigare för projektet. Ibland blir samarbetsorganisationernas roll tydlig först när projektet kommer igång. Det kan vara svårt för en projektägare att känna till om en samarbetspart har brutit mot demokrativillkoret. Som exempel kan nämnas de fall

YTTRANDE

då den sökande organisationen driver en samlingslokal och består av ett stort antal medlemsföreningar som då också är samarbetspartners kring den planerade verksamheten som stödet ska möjliggöra. Det är väldigt svårt för den sökande organisationen att på förhand eller kort efter att ha fått vetskap om att en företrädare för en samarbetsorganisation har agerat i strid med demokrativillkoret. Det är dock positivt att Arvsfondsdelegationen har möjlighet att avbryta projekt om en samarbetsorganisation inte tar avstånd från en företrädarens främjande av terrorism eller dylikt.

Det är också rimligt att samarbetsorganisationen, på samma sätt som en sökande organisation, först får möjlighet att kunna agera på informationen om eventuell brott mot demokrativillkor genom att exempelvis kalla till extra årsmöte. Även här föreslås därför *utan dröjsmål* eller *utan oskäligt dröjsmål* istället för *genast*.

8 Särskilda frågor om stöd till lokaler och anläggningar m.m.

8.4 Överväganden och förslag

Kammarkollegiet tillstyrker i huvudsak utredningens förslag.

Av förslaget till 2 kap. 8 § första och andra stycket framgår att stödmottagare ska förbinda sig att under visst antal år använda lokalen eller anläggningen för det ändamål och med de villkor som förutsattes när stödet beviljades.

Idag godkänner sökande de generella villkoren genom att skriva på ansökan om stöd ur Allmänna arvsfonden. I de generella villkoren punkt 4 anges att genom att rekvirera medel godtar stödmottagaren samtliga villkor. I punkt 5 anges vidare att om Arvsfondsdelegationen beslutar att ändra dessa villkor kommer stödmottagaren att få ta del av de nya villkoren, som därefter blir gällande från nästa tillfälle denne rekvirerar medel från Arvsfondsdelegationen. För att förtydliga förslaget till 2 kap. 8 § föreslår Kammarkollegiet att meningen när stödet beviljades fortsätter med [...], *samt de villkor som senare kan komma att meddelas stödmottagaren i särskild ordning. De förnyade villkoren gäller då för den tid och på de villkor som Arvsfondsdelegationen har angett i meddelandet.* Genom denna skrivning i lagen ges bättre förutsättningar att meddela villkorsändringar.

Det är inte befogat med en kortare tidsförbindelse i de fall sökanden äger fastigheten i fråga

Kammarkollegiet delar bedömningen. Det förekommer att organisationer under tioårsperioden önskar avyttra lokalen till en annan organisation men med bibehållen verksamhet. Även i dessa fall bör det inte bli fråga om kortare tidsförbindelse.

YTTRANDE

Om sökanden inte äger fastigheten ska tidsförbindelsen i vissa fall vara kortare än tio år

Kammarkollegiet ser positivt på att det införs möjlighet till en kortare förbindelse än tio år vid särskilda skäl. Att förbindelsen i dessa fall ska vara för minst fem år är en rimlig avvägning.

Tidsförbindelsen bör inte vara längre än tio år

Kammarkollegiet delar bedömningen. Att notera är även att stöd till lokaler och anläggningar inte alltid medför en värdeökning av fastigheten eller omkringliggande områden. Det kan till exempel gälla sådan ombyggnation eller anläggning som endast är till gagn för en specifik målgrupp.

Möjligheten att medge undantag från tidsförbindelsen bör inte ändras

Kammarkollegiet delar bedömningen att Arvsfondsdelegationen bör ha möjlighet att besluta om undantag såväl avseende den tioåriga förbindelsen som för den femåriga.

Särskilda frågor om avbruten verksamhet på grund av uppsägning av nyttjanderättsavtal

Kammarkollegiet delar utredningens bedömning, men vill lyfta fram att de nyttjanderättsavtal som upprättas med anledning av ansökan om stöd ur Allmänna arvsfonden samt då ansökan har blivit beviljad är av väldigt skiftande karaktär från avtal som fullständigt reglerar överenskommelsen till avsiktsförklaringar. Det kan även finnas ovilja hos fastighetsägare respektive sökande organisation att slutligt formulera ett nyttjanderättsavtal innan medel från Allmänna arvsfonden och annan finansiering har säkrats.

9 Kontroll av utbetalade medel

9.4 Överväganden

Kammarkollegiet delar utredningens bedömning att det är mest ändamålsenligt att Arvsfondsdelegationen använder sig av de kontrollåtgärder som delegationen har möjlighet att vidta redan i dag som t.ex. kontrollbesök och granskning av räkenskaper. Då det är av största vikt att förtroendet för Allmänna arvsfonden är stort och bibehålls pågår kontinuerlig utvecklingsverksamhet. Metoder och åtgärder utvecklas, utvärderas och förfinas såväl för att säkra vederhäftigt underlag inför beslut om stöd som för att rättssäkert följa upp och kontrollera att utgivna medel kommer målgrupperna till gagn. I det arbetet ingår även att se till att ansökningsförfarandet, handläggningen, kontrollåtgärderna m.m. blir

YTTRANDE

ändamålsenliga utan att åtgärderna och administrationen uppfattas som allt för betungande och blir mer omfattande än nödvändigt.

Kammarkollegiet ser positivt på genomförande av Statskontorets förslag om upprättande av en databas som ger bidragsgivande myndigheter en överblick över statens bidragsgivning till ideella organisationer. Vidare vill kollegiet lyfta det förslag till utökad samverkan som Delegationen mot segregation har föreslagit. ”Ett område där myndigheten föreslår en utökad samverkan är vid utbyte av information som stödjer kontroll av behörig organisation, grundläggande villkor för bidrag samt att det inte har beviljats bidrag för samma verksamhet, exempelvis vid lönebidrag. Myndigheten föreslår att relevanta myndigheter ges i uppdrag att genomföra en översyn av vilken information som kan bli aktuell för utbyte och hur sedan samverkan mellan myndigheterna kan öka möjligheterna att förhindra felaktiga utbetalningar, effektivisera utbetalningsprocesser och förbättra servicen till civilsamhällets organisationer. Exempel på relevanta myndigheter är Skatteverket, Arbetsförmedlingen, Kammarkollegiet och bidragsgivande myndigheter.”¹

10 Återkallelse och återbetalning av stöd m.m.
10.5 Förslag

Det ska införas en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden

Kammarkollegiet ser positivt på att anmälningsskyldigheten införs i lagen. Det bör dock övervägas om regleringen kan göras mer central genom att antingen flytta fram den eller under egen rubrik som till exempel – *Skyldighet att anmäla ändrade förhållanden*.

Beviljat stöd som inte har betalats ut ska kunna återkallas samt Återbetalningsskyldighet ska föreligga i fler fall än tidigare

Kammarkollegiet tillstyrker förslaget att Arvsfondsdelegationen ska kunna besluta att beviljat stöd helt eller delvis inte ska betalas ut om stödmottagaren bryter mot villkoren för stödet. Kollegiet anser dock som redogjorts för under avsnitt 7 ovan att det finns anledning att närmare se över de föreslagna demokratiparagraferna (i förslaget 2 kap. 3 – 5 §§).

Som anförts ovan under 7.2 är en fråga om Arvsfondsdelegationen kan avbryta projekt om organisationen har skulder för skatter eller avgifter till Kronofogdemyndigheten. En ytterligare fråga är hur Arvsfondsdelegationen ska ställa sig till om det av någon anledning kan befaras att projektet som beviljats stöd

¹Delegationen mot segregation – remissvar 2018-2.3.1-177 till Ku2018/01074/D Långsiktigt stöd till det civila samhället, Ds 2018:13

YTTRANDE

knappt har styrfart under år två eller tre och det på goda grunder får anses som klart att verksamheten inte kommer överleva efter projekttiden eller det visar sig att delaktigheten är för låg. Kammarkollegiet anser att Arvsfondsdelegationen bör få möjlighet att avbryta projekt även i dessa fall.

I vissa statsbidragsförordningar finns exempel på återkallelse av bidrag när förutsättningarna inte längre finns. I 17 § förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer anges att beslut om bidrag ska återkallas helt eller delvis om förutsättningarna för att få bidrag inte längre finns, om det beviljade bidraget inte använts för de aktiviteter som legat till grund för bidraget eller om de villkor som anges i 13 § 2 inte följts. Kammarkollegiet föreslår att samma möjlighet att avbryta pågående projekt bör föreligga för Arvsfondsdelegationen.

Om avsikten med förslaget är att ett brott mot demokrativillkoret i 2 kap. 3 § ska kunna avhjälpas på sätt som anges i 2 kap. 4 och 5 §§, så måste detta komma till tydligt uttryck i lagtexten i 2 kap. 13 och 14 §§. Kammarkollegiet anser att förslaget behöver förtydligas när det gäller frågan om 2 kap. 4 och 5 §§ även gäller vid avbrytande och återkrav av stöd enligt 2 kap. 13 och 14 §§.

Skyldigheten att i vissa fall återbetala stöd till lokaler eller anläggningar ska förtydligas

Kammarkollegiet anser att det bör tydliggöras att grunderna för återkrav i 2 kap. 14 § första stycket är tillämpliga även för stöd till lokaler och anläggningar.

I förslagens 2 kap. 14 § första stycket räknas återkravsgrunder upp för ”stöd”. I andra stycket anges när stöd till en lokal eller anläggning ska återbetalas. Kammarkollegiet tolkar nuvarande 12 § första stycket som att ”stöd” avser allt slags stöd (dvs. både s.k. projektstöd och s.k. lokalstöd), vilket också framgår av utredningen. Lagtexten är dock inte helt tydlig på denna punkt och kan läsas som att första stycket inte gäller lokalstöd.

Kammarkollegiet föreslår att 2 kap. 14 § andra stycket får följande lydelse: ”För stöd till lokaler och anläggningar gäller dessutom att stödet ska återbetalas helt eller delvis [...]”

Av 12 § gällande lag framgår bland annat att stöd ur fonden ska betalas tillbaka om lokalen eller anläggningen säljs inom en tioårsperiod, utan Arvsfondsdelegationens medgivande. I punkt 33 i Arvsfondsdelegationens generella villkor anges att lokalstöd dessutom ska återbetalas om lokalen eller anläggningen utan Arvsfondsdelegationens medgivande säljs eller på annat sätt överläts inom en tioårsperiod. Kammarkollegiet anser att även annan överlåtelse än försäljning kan vara skäl för återbetalning och att det bör framgå av 2 kap. 14 § andra stycket.

11.4 Uppgifterna i en ansökan om stöd ur Allmänna arvsfonden ska få undertecknas med en avancerad elektronisk underskrift

Kammarkollegiet ställer sig bakom utredningens förslag att Arvsfondsdelegationen ska få tillåta att en ansökan om stöd även ska kunna undertecknas med en elektronisk underskrift. Att utöver egenhändigt undertecknande även medge undertecknande genom elektronisk underskrift är en förutsättning för att kollegiet på ett effektivt sätt ska kunna genomföra regeringens uppdrag i enlighet med digitaliseringsstrategin och dess målsättningar. Kollegiet har påbörjat en utveckling av arvsfonden.se och vill på sikt utveckla e-tjänster för digital ansökan och redovisning som innefattar elektroniska underskrifter. Kollegiet vill därför understryka vikten av att det skyndsamt blir möjligt för myndigheten att använda sig av elektroniska underskrifter.

Vidare instämmer Kammarkollegiet i den bedömning som utredningen gör att en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden för närvarande får anses mest lämplig. Mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen för e-tjänster, såsom e-legitimationer och signering av dokument, är frågan dock om det är mest ändamålsenligt att i lag föreskriva vilket kvalitetskrav som ska gälla. I 45 kap. 4 § femte stycket rättegångsbalken samt 111 kap. 5 § socialförsäkringsbalken hänvisas enbart till ovan angiven förordning utan att ange kvalitetskrav. Det kan finnas skäl att nivån istället får regleras i förordning eller genom villkor som meddelas av Arvsfondsdelegationen.

Delegationen mot segregation har i ett remissvar (se ovan) anfört att myndighetssamverkan kring utveckling och digitalisering av bidragshanteringen kan vara kostnadseffektiv för samhället och utöka utbytet av information mellan myndigheter. Delegationen mot segregation föreslog att regeringen skulle överväga att uppdra åt den nya *Myndigheten för digitalisering i offentlig sektor* [nu Myndigheten för digital förvaltning], att bistå de bidragsgivande myndigheterna i att samverka kring och utreda tekniska och juridiska förutsättningar för en samordnad digitalisering av bidragsprocessen. Kammarkollegiet ansluter sig till det förslaget då det är viktigt att det i möjligaste mån sker samordning avseende bl.a. digitala standarder och protokoll.

Notera att Arvsfondsdelegationen idag genom villkor kräver underskrift av behörig företrädare vid redovisningar och slutredovisningar, vilket är av vikt för ansvarsutkrävande i händelse av brott mot villkoren och eventuellt avbrytande av projekt.

12 Vissa frågor om avstående av arv

12.3 Arvsavstående till närstående

Kammarkollegiet har länge framfört önskemål om en översyn av avståendebestämmelsen i den del den avser möjligheten att avstå arv eller försäkringsbelopp till någon som stått den avlidne nära. Den nuvarande bestämmelsen är svår att tillämpa, särskilt i förhållande till en avståendesökande sambo, och förarbetena är föråldrade.

Den nya lydelse som utredningen föreslår tillsammans med den argumentation som förs av utredningen innebär dock, som kollegiet ser det, inte att tillämpningen blir enklare, snarare tvärtom. Genom förslaget skulle i praktiken en partiell arvsrätt införas för den efterlevande sambon i de fall den avlidne sambon har Allmänna arvsfonden som sin arvinge enligt lag. Därigenom innebär utredningens förslag en ändring av ärvdabalkens arvsordning. En så genomgripande förändring av den svenska arvsordningen kräver en djupare genomgång och analys än vad som gjorts inom ramen för denna översyn av arvsfondslagen. Frågan är av sådan tyngd att den skulle behöva utredas särskilt i samband med en översyn av ärvdabalkens bestämmelser. Kammarkollegiet avstyrker därför utredningens förslag i denna del.

För att belysa svårigheterna vill Kammarkollegiet lämna följande synpunkter.

Utredningen säger att Kammarkollegiets beslutspraxis närmast har tagit en snävare riktning än vad de ursprungliga förarbetena ger uttryck för. Den praxis som utredningen har granskat ligger nära i tiden. De förarbetsuttalanden som man hänvisar till gjordes i samband med att kusiners arvsrätt togs bort och Allmänna arvsfonden skapades. Kollegiet menar att förarbetsuttalandena ska läsas i ljuset av detta och att uttalandena närmast har karaktären av övergångsbestämmelser. I takt med att åren har gått har också kunskapen om borttagandet av kusiners arvsrätt ökat bland allmänheten. Det faktum att ett arv tillfaller Allmänna arvsfonden kan inte längre vara en överraskande händelse för dem som haft för avsikt att låta arvet gå vidare i släkten. Detta är skälet till Kammarkollegiets praxis i närtid.

Utredningen föreslår i 3 kap. 16 § andra punkten en ny lydelse av motsvarigheten till nuvarande 24 § andra punkten lagen om Allmänna arvsfonden. Enligt utredningens förslag ska punkten ha följande lydelse:

”Även i annat fall får arv eller försäkringsbelopp avstås till arvlåtarens sambo eller någon annan som har stått arvlåtaren nära, om det med hänsyn till mottagarens behov av egendomen eller av annan anledning kan anses skäligt.”

Utredningen konstaterar att det redan av bestämmelsens lydelse framgår att en efterlevande sambo har stått arvlåtaren nära på ett sådant sätt att ett avstående bör komma ifråga, under förutsättning att det kan anses skäligt. Även styvföräldrar/-

YTTRANDE

barn, fosterföräldrar/-barn och familjehemsföräldrar/-barn bör enligt utredningen anses ha stått arvlåtaren nära om det mellan dem har funnits en mycket nära relation som varat under en längre tid.

Utredningen anför vidare att skälighetsbedömningen ska ske huvudsakligen utifrån en behovsprövning, som ska utgå från den närståendes ekonomiska förhållanden, och bör i regel innebära att personen kan få del av arvet om personens ekonomiska förhållanden inte är alltför goda. En person med medelinkomst bör i de flesta fall, även om personen äger sin bostad, anses ha behov av egendomen.

Kammarkollegiet ser svårigheter i att tillämpa bestämmelsen på det sätt som utredningen föreslår. Eftersom det är ytterst få avståendesökande som bedöms ha en "för god" ekonomi, kommer detta, enligt kollegiets uppfattning, innebära att en avståendesökande sambo alltid ska få ett belopp om ett par hundratusen kronor avstått till sig. Det innebär ju i så fall ett införande av en slags partiell arvsrätt för en sambo till en person med Allmänna arvsfonden som sin arvinge enligt lag, vilket utredningen uttryckligen sagt inte är avsikten. Det medför också att kollegiet i så fall – för att det ska vara rättvist – regelmässigt bör anmoda en sambo att ansöka om avstående. Kammarkollegiet ifrågasätter om detta verkligen är meningen och i överensstämmelse med avsikten med avståendebestämmelserna.

I de fall den efterlevande sambon äger den gemensamma bostaden, helt eller delvis, och denna utgörs t.ex. av en bostadsrätt i Stockholms innerstad, medför resonemanget att detta måste vara en godtagbar lägstanivå för alla sökandes ekonomiska situation. Det skulle innebära att alla sambor med en samlad förmögenhet som inte överstiger 2 – 3 miljoner kronor kan komma ifråga för ett avstående om ett par hundratusen kronor. Detta oaktat hur länge samboförhållandet varat, vilket ju kan variera från några få år upp till 40 år eller mer.

En ny namngiven krets, styvföräldrar/-barn m.fl., nämns av utredningen såsom exempel på personer som kan komma ifråga för ett avstående som närstående om det mellan dem och arvlåtaren har funnits en mycket nära relation som varat under längre tid. Något beroendeförhållande skulle inte krävas i dessa fall. All typ av rättstillämpning måste vara rättssäker. Kammarkollegiet har mycket svårt att se på vilka objektiva grunder graden av närhet i en relation mellan styvföräldrar/-barn ska bedömas. De uppgifter som kollegiet skulle ha att bedöma skulle i många fall bestå av subjektiva berättelser från sökandena, nästintill en främmande rättslig bedömning av känslor. Beslutet skulle få karaktären av ett kvitto på om det fanns ett föräldraskap som var att jämföra med ett biologiskt föräldraskap eller inte. Med tanke på de starka känslor ett avslagsbeslut skulle kunna medföra för sökanden och bristen på rättssäkerhet i besluten, menar Kammarkollegiet att regleringen framstår som direkt olämplig.

YTTRANDE

Utredningen synes även mena att personal inom t.ex. hemtjänst skulle kunna komma i fråga för ett avstående då även dessa personer kan ha varit arvlåtaren behjälpliga utanför sin anställning. Kammarkollegiet ifrågasätter detta och hur det står i relation till mutbrottsfrågan och förbudet för hemtjänstanställda att ta emot gåvor, testamenten m.m. från sina vårdtagare.

Utredningen säger vidare att ett avstående till närstående som vårdat arvlåtaren, i dagens penningvärde, normalt inte bör vara ett högre belopp än några hundratusen kronor. Kammarkollegiet anser inte att man bör tala om en viss normalbeloppsnivå. Kammarkollegiet beslutar om avstående och måste då vara fritt att vara mer generöst om omständigheterna i ärendet medger det, inte bara i undantagsfall.

Kammarkollegiet anser att även den nya formuleringen av bestämmelsen kan inge falska förhoppningar hos allmänheten eftersom lagtexten inte närmare återger vad som krävs för ett bifall. Detta kan i sin tur negativt påverka allmänhetens syn på Allmänna arvsfonden. En sökande anser sig naturligtvis ha behov av egendomen och tror sig då ha stora möjligheter till ett bifall.

Kammarkollegiet vill lyfta fram ytterligare en aspekt i detta sammanhang. I de fall grunden för avståndsansökan är att sökanden hjälpt eller tagit vård om den avlidne anser kollegiet att det finns skäl att helt slopa den bedömning av sökandens ekonomiska förhållanden som skälighetsrekvisitet innebär. Hjälpens innehåll och omfattning har ju varit densamma och bör därför kunna motivera att ett belopp avstås oavsett om den person som lämnat hjälpen är förmögen eller ej. Även om det inte är ofta förekommande upplevs det som stötande att inte kunna bifalla en avståndsansökan från en person, som under lång tid lämnat en omfattande hjälp till arvlåtaren, på grund av att personens ekonomi är för god. Det är dessutom svårt för kollegiet att säkerställa att fullständiga och korrekta uppgifter rörande sökandens ekonomiska förhållanden ges in. Vanligen begärs en kopia av sökandens deklARATION. Av denna framgår dock inte en persons förmögenhet. Dessutom möts kollegiet ibland av en olust från sökandena att ge in uppgifter om sin ekonomi då dessa uppgifter då blir allmän handling, som vem som helst kan få del av.

12.4 Hur ska Allmänna arvsfondens intressen tillgodoses vid arvsavståenden av kulturhistorisk egendom m.m.

Utredningen konstaterar att det saknas behov av en reglering om hur Allmänna arvsfondens intressen ska tillgodoses vid arvsavståenden enligt 25 § första stycket nuvarande lagen om Allmänna arvsfonden när mottagaren inte följer sina åtaganden. Kammarkollegiet delar denna bedömning.

12.5 Regeringens del i beslutsfattandet i ärenden om avstående av arv och försäkringsbelopp

Utredningen föreslår att den nuvarande möjligheten för Kammarkollegiet att lämna över avståendeärenden av särskild vikt från allmän synpunkt till regeringen ska tas bort. Detta medför då att samtliga beslut i ärenden om avstående av arv eller försäkringsbelopp fattas av Kammarkollegiet. Kammarkollegiet instämmer i förslaget.

13 Ska försäljning av fast egendom prövas av regeringen?

Utredningen föreslår att Kammarkollegiet ska besluta om försäljning av fast egendom eller tomträtt som har tillfallit Allmänna arvsfonden oberoende av egendomens värde. Kammarkollegiet instämmer i förslaget.

14 Kostnader i bristbon

Kammarkollegiet har sett behov av att få utrett hur kostnader avseende främst arvode till god man för Allmänna arvsfonden samt kostnader förenade med arvlåtarens gravplats ska hanteras i dödsbon som saknar medel, s.k. bristbon.

Utredningen konstaterar att ersättning för den gode mannens arbete och kostnader förenade med uppdraget kan täckas direkt med medel ur Allmänna arvsfonden i de fall det i dödsboet saknas medel helt eller delvis till detta.

Utredningen konstaterar även att kostnader som är förknippade med en gravrätt som har förvärvats av Allmänna arvsfonden (t.ex. gravskötsel) och kostnader förknippade med gravsättning, vilka inte kan täckas med medel ur det enskilda dödsboet eller genom ekonomiskt bistånd, får täckas av medel direkt ur fonden.

Utredningen anser inte att det i något av fallen finns behov av att uttryckligen reglera detta i lag. Kammarkollegiet instämmer i bedömningen.

15 Redovisningsfrågor

Förslaget till 3 kap. 4 § är förutom redaktionella ändringar likalydande med gällande 2 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Kammarkollegiet och Arvsfondsdelegationen har 2018 lämnat en hemställan till Regeringskansliet om vilka medel som ska vara tillgängliga för utdelning. Enligt gällande lag ska 10 procent av de medel som tillförs fonden genom arv tillfalla fonden vid årets utgång. Förslaget är att 2 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden ändras så att alla medel som under ett år har tillfallit fonden, tillsammans med årets direktavkastning, ska vara tillgängliga för utdelning från och med närmast följande år. Det

YTTRANDE

huvudsakliga skälet till förslaget är att medlen ska komma till användning i samhället genom stöd till målgrupperna istället för att läggas på hög i fonden, som per sista december 2017 uppgick till nära 9 mdkr (exkl. skulder).

15.3.1 Arvsfondsdelegationens redovisning

Kammarkollegiet delar utredningens bedömning att Arvsfondsdelegationen även fortsättningsvis ska vara undantagen kravet på att lämna årsredovisning.

15.3.3 Kammarkollegiets redovisning av förvaltning av Allmänna arvsfonden

Sedan 1 mars 2018 ska Allmänna arvsfonden betraktas som en avkastningsstiftelse och därmed vid upprättandet av balansräkning, resultaträkning och noter tillämpa BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3). Kammarkollegiet har i svar till Riksrevisionen redogjort för att en fullständig tillämpning av K3-regelverket skulle innebära kraftigt ökade administrativa kostnader (ca 2-3 årsarbetskrafter). Kammarkollegiet avser därför att under våren förtydliga detta genom att hemställa till regeringen om undantag eller annat klarläggande när det gäller tillämpningen av K3.

16 Regelverkets struktur

Kammarkollegiet ser i stort positivt på den struktur som förslaget till lagen och förordningen om Allmänna arvsfonden fått. Strukturen har blivit mer överskådlig. Regleringen av vem som beslutar om fördelning av stöd borde emellertid ligga tidigare. Därtill anser kollegiet att rubriken i 3 kap. "Allmänna arvsfondens förvaltning" medför att arbetet och hanteringen av dödsbon m.m. inte tydligt synliggörs. Ett alternativ hade varit att behandla den rena förvaltningen och redovisningen i ett kapitel och övriga delar som rör hanteringen av dödsbon i ett annat kapitel.

16.2 En ny lag om Allmänna arvsfonden

Utformningen av den nya lagen

Kammarkollegiet ser positivt på att det framgår av lagen att en ansökan om stöd ska göras hos Arvsfondsdelegationen. För en mera kronologisk ordning bör övervägas om 2 kap. 16 § som behandlar vilken myndighet som beslutar om stöd ska flyttas fram i kapitlet.

YTTRANDE

Vidare föreslår Kammarkollegiet att 2 kap. 16 § i förslag till lagen kompletteras med – Vad som i 6, 8, 9, 12, 13, 14 *andra stycket* och 15 §§ föreskrivs om Arvsfondsdelegationen ska även gälla för en sådan myndighet. Tydlighetsskäl talar för en sådan komplettering även om 12 § anges i uppräkningslistan.

I det sammanhanget vill Kammarkollegiet även föreslå att det bör framgå att ledamöterna i Arvsfondsdelegationen ska ha *särskild* god kunskap om barn, ungdomar eller personer som har funktionsnedsättning. Med särskild bör förstås ingående kunskap om målgruppernas rättigheter och livsvillkor. De personer som idag är ledamöter i Arvsfondsdelegation har särskild god kunskap om barn, ungdomar eller personer med funktionsnedsättningar genom att de i olika uppdrag inom såväl civilsamhället som myndighet arbetat för målgrupperna. Det är angeläget att den kompetensen även fortsättningsvis finns hos Arvsfondsdelegationens ledamöter.

Utredningen har i förslaget till ny lagtext delat upp nuvarande 17 § om anmälningsplikt av dödsbon till Kammarkollegiet samt om förordnande av god man i två paragrafer. Det innebär en upprepning av texten i 3 kap. 8 § och 9 §, vilket medför sämre tillgänglighet till lagtexten.

I 9 § anges vidare – liksom idag i 17 § – att Kammarkollegiet ”ska” förordna en god man, vilket innebär att Kammarkollegiet alltid måste förordna en god man om Allmänna arvsfonden är den legala arvingen eller testamentstagare. Det kan finnas situationer där det – utan att ärendet omfattas av undantagen i 10 § – bedöms vara obehövt att förordna en god man. Ordet ”ska” borde därför bytas ut mot ”bör”.

Synpunkter på förslag till förordning

Förslaget till 2 kap. 3 § i förordningen

Föreslagen förordningstext bör ändras till vad som framgår av gällande förordning: ”Nämnden består av en ordförande, en vice ordförande och högst sju andra ledamöter. Ledamöterna utses för högst två år med möjlighet till nytt förordnande.”

Förslaget till 2 kap. 7 § i förordningen

Föreslagen förordningstext bör kompletteras med [...] och
4. ansvara för samt pröva frågor avseende personuppgifter samt behandlingen av dessa.

Förordningen bör även kompletteras med att om en ansökan är ofullständig ska den kunna prövas i befintligt skick. Förslaget i 3 kap. kan lämpligen utökas med en andra paragraf enligt följande – Om en ansökan om stöd ur Allmänna arvsfonden inte uppfyller föreskrifterna i 1 §, ska sökanden ges möjlighet att komplettera

YTTRANDE

ansökan inom en viss tid. Om sökanden inte följer en uppmaning att komplettera ansökan, får denna prövas i befintligt skick.

17 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Kammarkollegiet har inga synpunkter på utredningens förslag vad gäller att äldre föreskrifter ska gälla i fråga om beslut om stöd som har meddelats före ikraftträdandet samt att ärenden som har överlämnats till regeringen för avgörande enligt den äldre förordningen men som inte har avgjorts ska lämnas tillbaka till Kammarkollegiet. Flera av utredningens förslag kommer, om de genomförs, medföra ett större administrativt arbete för kollegiet att ta fram nya generella villkor, mallar för ansökningar, nya verktyg för bedömning av ansökningar, rutiner vid avbrytande m.m. Det finns därför anledning till senarelagt ikraftträdandedatum. Även mot bakgrund av att det finns skäl att beakta Demokrativillkorsutredningen bör ett ikraftträdande ske tidigast 1 juli 2020.

18 Konsekvensanalys

18.2.1 Kriterierna för stöd ur Allmänna arvsfonden

Kammarkollegiet konstaterar att genomförandet av utredningens förslag kommer att kräva mer resurser och innebära ett större merarbete än vad som framkommer i utredningen, både under en övergångsfas och i ett längre perspektiv. En exakt uppfattning om vilka merkostnader detta kommer att innebära, och huruvida de ryms inom den prognosticerade ram kollegiet har, går i detta skede inte att säga säkert.

Inför implementeringen kommer det krävas resurser för framtagning och uppdatering av material såsom ansökningshandlingar och särskilda informationsinsatser. Även införandet av möjlighet att ta emot elektroniska underskrifter medför en kostnad som hamnar på verksamheten. Efter att förändringarna genomförts kommer det innebära ett löpande merarbete med djupare granskning av sökande organisationer och deras samarbetsorganisationer för att säkerställa att de följer demokratikravet.

Visst behov av utökade resurser kan komma att påräknas vid hantering av Arvsfondsdelegationens beslut om avbrytande och återkrav.

Förändringen från *nyskapande* till *utvecklande* leder förhoppningsvis till att fler organisationer kan få bifall till sina ansökningar. Att stödkriterierna skrivs in i lagen bör leda till större tydlighet och transparens för sökande.

YTTRANDE

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Gunnar Larsson. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Pontus Ekstedt och advokatfiskalen Anne Grönstedt deltagit. Föredragande har varit juristen Johan Beije.

Gunnar Larsson

Johan Beije